

TÜRK SPOR POLİTİKASINA ANALİTİK BİR BAKIŞ

Hakan SUNAY¹

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, Türk spor politikasına ilişkin mevcut durumu ortaya koyarak Türk spor politikasını oluşturan unsurlarla ilgili bazı önerilerde bulunmaktır. Çalışmada, spor politikasını oluşturan unsurlar; Teşkilatlanma, Federasyonların Özerkleşmesi, Spor Tesisleri, Eğitim, Sponsorluk, Sporcu Sağlığının Korunması, Uluslar arası İlişkiler ve Spor Ortamı olarak ele alınmış ve bu unsurların geliştirilmesiyle ilgili öneriler belirtilmiştir. Sonuçta, devletin spora bakış açısının belirlenmesiyle ilgili bazı önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar kelimeler; Spor Politikası, Spor politikasını oluşturan unsurlar

ANALITICAL POINT OF VIEW TO TURKISH SPORTS POLICY

ABSTRACT

The purpose of the study is to examine turkish sports policy and to give some suggestion on element forming Turkish sports policy. The element forming sports policy in the study are organization , autonomy of federation, sports institution, education, sponsorship, sports man's health, international affairs and sports environment. Suggestions were given related to these element and related to determining the government's point of view to sports.

Key words; Sports policy, Sports policy elements.

1. GİRİŞ

Spor insanlık tarihinin başlangıcına kadar uzanan bir geçmişe sahip olup toplumsal yaşantımızın vazgeçilmez bir olgusudur. İnsanın varoluşumundan bu yana, insanoğlu bilerek ya da bilmeyerek sporun içinde olmuştur. Mağara devrinin ilkel insanı spor kavramından uzak, avını yakalamak için koşmuş, sıçramış, vücudunu çevikleştirmek zorunda kalmıştır. Ancak bu hareketler bilinçli, düzenli ve sürekli olmadığı için spor olarak tanımlanmamıştır (1). Doğa ile baş başa kalması nedeniyle farkında olmadan sporla iç içe yaşayan insanoğlu, yeni yeni şeyler keşfettikçe spora da yeni özellikler kazandırmıştır. Böylece sporun gelişimi insanoğlunun gelişimine paralel bir çizgi izlemiştir. Sporun özünde dinamizm yatmakta ve spor insan topluluklarına dinamizm verdiği için ayrı bir önem kazanmaktadır. Spor toplulukları oluşturan bireylerin yaşamını yakından ilgilendirdiği için hem birey hem de topluluk için vazgeçilmez eylemler bütünü olmuştur.

Özetle spor, toplumların göz ardı edemeyeceği, kesintiye uğratamayacağı ve vazgeçemeyeceği evrensel, bütünleştirici bir aktivitedir. Sporla iç dinamiğini arttıran ülkeler tarihsel süreç içerisinde dışa açılma ihtiyacı duymuşlardır. Güçlü olmak, başkalarını yenmek üzere benimsenen spor giderek moral değerler kazanarak, uluslar arası etkinliklerin düzenlendiği noktaya ulaşmıştır.

Günümüzde ise spor, sanayiinin hızla gelişimi, yoğun kentleşme, serbest zaman artışı gibi temel toplumsal değişimlere bağlı yeni boyutlar kazanmıştır.

Spor hareket ve heyecan olarak iki ana temele dayanır. Spor bir eğitim işidir. En iyi eğitim erken yaşlardan başlayan eğitimidir. Bu gerçekten hareketle sporun ve gençliğin iç içe olduğu söylenebilir. Günümüzde spor, fertlerin beden, ruhen ve fikren gelişmelerini bu öğeler arasında koordinasyon yeteneğini sağlayan bir bilimdir. Ancak bu gelişme, bilimsel metod uygulamakla mümkün olabilir. Böyle yapılmadığı takdirde spor boş zamanları doldurmak için yapılan bir uğraş olmaktan öteye gidemez.

Bilimsel uygulamada spor ikiye ayrılır;

1. Zirve sporu veya yarışma sporu (profesyonellik bu kısımdadır)
2. Toplum ve kitle sporudur.

Ülkelerin ve milletlerin birbirleriyle acımasızca bir rekabet halinde buldukları günümüz dünyasında kültürel, bilimsel ve ekonomik alanların yanında sporda da çağı yakalamak önemli bir görev ve hedef olmalıdır.

Avrupa'nın en genç nüfusuna sahip ülkemizde çocuklarımızı ve gençlerimizi sporun içine ne kadar çok çekebilirsek o kadar çok sağlıklı nesiller oluşturabiliriz.

Spor partiler üstüdür ve tek politikası vardır ki o da topluma hizmettir. Ülkemizde 12-24 yaş grubunun toplam nüfusumuz içindeki oranı %30'lara ulaşmıştır. Gelişmiş tüm ülkeler genel nüfusları içinde azalan gençlik oranını yükseltmek amacıyla çalışmalar yaparken, ülkemiz bu büyük potansiyeli 2000'li yıllara en güzel şekilde hazırlamak ve çocuklarımızın, gençlerimizin bu günlerini en iyi şekilde değerlendirmelerini sağlamayı temel hedef olarak belirlemek zorundadır (2).

¹ Ankara Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

Bu görüş ve düşünceler ışığında ülkemizde spor politikasını oluştururken, ülke gerçeklerini ve imkanlarını zorlayarak yöresel koşulları ve alışkanlıklarımızı göz önünde bulundurmamız gerekmektedir. Sporun ülke düzeyinde yaygınlaştırılmasına çalışılırken özellikle yarışma sporları için neyin, nerede, nasıl yapılacağı saptanmalıdır. Spor dallarında önceliklerin belirlenmesinden, spor dallarındaki faaliyetler için temel ilkelere, tesis yapımından , malzeme seçimine, personel yetiştirilmesinden eğitimine kadar esasları belirleyen bir spor politikası oluşturulmalıdır.

1. TÜRK SPORUNUN POLİTİKASINA İLİŞKİN MEVCUT DURUM

1990'lı yıllarda sporda çağ atlama dönemecine giren Türkiye, 2000 'li yıllara maalesef gerileme dönemiyle yaklaşmıştır. Gerek alt yapıda, gerek eğitimde, gerekse parasal kaynaktan başlatılan hamleler; yerini planlanan spor müsabakalarının parasal kaynağını nasıl ve nereden bulabilirizi düşünerek, bir çok eğitim ve kamp çalışmaları ile yurt içi ve dışı müsabakaları iptal etmeye terk etmiştir.

Ayrıca olimpiyatlara talip bir ülkenin ilk önce olimpiyatları düzenleyeceği tesisleri bir an önce bitirmesi gerekmektedir. Ancak hal böyle iken, spor yatırımları için en azından onlarca trilyon bütçe isteyen spor teşkilatına sadece 300-400 milyarlarla ifade edilen bir bütçenin ayrılması sporun gerçekleri arasındadır. Bugün Türkiye'de yaklaşık 11000 civarında spor tesisi bulunmaktadır. Bunların bakım-onarımına ilişkin masraflar ancak bu ödenek ile karşılanabilir.

Dünyanın ve Türkiye'nin gelişen ve değişen koşulları artık yeni bir spor politikasını zorunlu kılmaktadır. Hedef sporun kitlelere yayılmasını ve her yaştaki vatandaşlarımızın spor yapmasını sağlamaktır. Öyleki günümüzde spor, dünya barışının, anlayış ve işbirliğinin sembolü olup, aynı zamanda yalnızca kişinin vücut sağlığı eylemi olmaktan çıkmış, adeta kitlesel bir anlam kazanmıştır (3).

Ancak sporun tüm bu işlevleri sergilemesi, Türk Spor Politikasını oluşturan unsurlar ile bu unsurlara ilişkin geliştirilen önerilere bağlı olabilecektir.

1. TÜRK SPOR POLİTİKASINI OLUŞTURAN UNSURLAR

Türk spor politikasını oluşturan unsurları sekiz boyutta incelemek mümkündür. Bunlar;

1.1. Teşkilatlanma;

Sporumuzun tüm branşlarında hatayı en aza indirmek, gelişmeyi sağlayabilmek için projeler üreten, üretilen projeleri gözden geçiren onaylayan ve demokratik spor kuruluşları ile gençlik ve spor, sağlık, milli eğitim, milli savunma, truzim ve kültür bakanlıkları, üniversiteler ve diğer ilgili özel ve kamu kurum kuruluşlarının temsilcilerinden oluşacak ve sorunlara makro düzeyde yaklaşım ele alarak programlayacak kurum hüviyetine sahip bir yüksek spor kurumu kurulmalıdır.

1.2. Özerk Federasyonlar;

Spor federasyonları, hiç kimsenin üzerinde etkili olamayacağı spor adamları ile kulüp temsilcilerinden oluşan ve kendi dinamiği içinde ÖZERK bir yapıya kavuşturulmalıdır. Öyleki, demokrasi ile idare edilen gelişmiş batılı ülkelerde devler sporu organize eder, gerektiğinde yardım yapar, kontrol eder ihtiyaç halinde tesisini kurar ve denetler (2).

1.3. Tesis;

Öncelikle Türkiye'nin spor tesis envanteri çıkarılmalıdır. Kulüplerin kendi tesislerine kavuşmalarını sağlayacak önlemler alınmalı, devlet bu tesislerin yapımında kulüpleri teşvik etmelidir.

Spor organizasyonları ile spor tesisleri yapımı ve kullanımı periyodik bir şekilde yapılmalı ve denetimi için bir üst kurul kurulmalıdır.

Seyircisiz antrenman yapımına dönük çok amaçlı spor salonları projeleri geliştirilmeli, okullar ile spor kulüplerinin hizmetine günlük ve haftalık programlar dahilinde sunulmalıdır.

Şehir imar planları, genel ve mevzi imar planlarında gençlik ve spor saha, tesisleri için yeteri kadar arazi ayrılması yasal düzenlemelerle sağlanmalıdır. Spor saha ve tesisleri için arsa veya bina başında bulunan kişi ve kuruluşlara vergi muafiyeti uygulaması sürdürülmelidir. Belediye ve il özel idarelerince yaptırılan spor tesislerinin amacına uygun kullanılmasını sağlamak üzere kulüplerin ve okulların yararlanacağı biçimde düzenleme yapılmalıdır (4).

Büyük seyirci kitlelerine hitap eden spor tesisleri şehir imar planlama düzenlemelerini bozmayacak şekilde organize edilmelidir.

Bütün spor tesisleri (bina, arazi v.s) her türlü vergiden muaf tutularak bununla ilgili yasal düzenlemeye gidilmelidir.

Toplu konut yapımını üstlenen kooperatifler yeni kurulacak organize sanayi siteleri ve endüstriyel tesisler ile inşa edilecek okullar için spor teşkilatınca hazırlanacak kıstaslara uygun saha ve tesislerini yapma zorunluluğu getirilmelidir.

Kentlerde sayıları çok az kalmış bulunan boş arsalar, okul ve semt sporuna hizmet verecek biçimde spor tesisi yapımı için gerektiğinde kamulaştırılmalıdır.

1.4. Eğitim ;

Sporun temel bir eğitim unsuru olması konusunda Büyük Önder Atatürk'ün sporla ilgili sözleri meselenin önemini bir defa daha ortaya koymaktadır. Devletin sporu bir eğitim unsuru olarak benimsemesi bunun için kaynak tahsis etmesi ve yapılacak tesislerin her yaştaki kişilerin spor yapmasına imkan vermesi gerçekleştirmelidir.

Öncelikle spor teşkilatı bünyesinde bir Dokümantasyon merkezi kurulmalıdır ve bu merkez, taşra ile sürekli olarak bilgi ve doküman iletişimi içerisinde olmalıdır (5).

Yerli ve yabancı bilimsel spor yayınları, video bant v.b izlenerek, yaygın bir yararlanma organizasyonu uygulanmalıdır.

Pilot okullarda , ilgili federasyonlarında işbirliğinde yeni projeler uygulanmalı ve sporcu arama, bulma ve keşfetme faaliyetleri geliştirilmelidir.

Antrenör ve hakemlerin yetiştirilmeleri çağdaş ölçülerle gerçekleştirilmelidir.

1.5. Sponsorluk;

Sporun etkili gücünü fark eden bütün gelişmiş ülkeler ve iş çevreleri hem kendi propagandalarını, hem de ürünlerinin tanıtımını spor müsabakaları aracılığı ile yapmaya ve bu şekilde iç ve dış ticaret hacimlerini arttırmaya özen göstermektedirler. Sporun etkili gücünden sanayi, ticari ve tarım sektöründe faaliyet gösteren iş çevrelerinden istifade etmelerini sağlamak amacıyla ulusal ve uluslar arası spor müsabakalarının pazarlanmasında yarar görülmektedir. Böylece sponsorlar aracılığı ile devletin spora ayırdığı kaynağın dışında özel sektöründe spor faaliyetlerine katkısı sağlanacak ve sporumuzdaki başarılar daha da artabilecektir. Sponsorluğun teşviki için vergiden muafiyet ve spor için yapılan tüm bağışların ve bağışı yapanların vergilerinden indirim sağlanması konusunda gerekli düzenlemeler yapılmalıdır (6).

Başarılı sporcu gençlerimize kredi yurt ve burs imkanları sağlanmalıdır.

1.6. Sporcu Sağlığının Korunması;

Sporcuların sosyal güvenlikleri sağlanmalıdır. Aynı zamanda ülke düzeyinde başarılı sporcuların yeteneklerini geliştirmek için "sporcu sağlığı ve yetenek araştırması, güç geliştirme merkezi, branş eğitim merkezleri" kurulmalıdır.

Toplumdaki özürü ve engelliler ile yaşlıları gelişmiş ülkelerde uygulanan sisteme adapte ederek mevcut tesislerden yararlanmaları sağlanmalıdır. Bu konuda yerel yönetimlere görev ve yetki verilmelidir. Yeni doping merkezleri kurulmalıdır ve bu konunun üstünde titizlikle durulmalıdır.

1.7. Uluslararası İlişkiler;

Spor federasyonlarının bağlı oldukları ve mevzuatlarına uymayı taahhüt ettikleri uluslar arası federasyonların istek ve talimatlarına uyum göstermeleri desteklenmelidir ve bu konuda eleman yetiştirilmesine özen gösterilmelidir. Uluslar arası spor federasyonları ile spor kuruluşlarında görev alan spor adamlarının sayılarının artırılması için gerekli çalışmalar yapılmalıdır ve bunların eğitimine özen gösterilmelidir.

1.8. Spor Ortamı;

Yörelere spora olan ilgileri, geleneksel sporları, spor ortamı unsur ve kaynakları göz önünde bulundurulmalıdır. Yerel spor yönetim birimlerinin öncelikli sporları yeniden saptanmalı, iller ve ilçeler itibariyle yapılacak bu tespitlerle kaynakların kullanımı gerçekleştirilmelidir.

2. SONUÇ

Spor devlet politikası haline getirilmelidir.

Valilerin emrinde olan Spor İl Müdürlüklerinin yetki ve görev açısından İçişleri Bakanlığı ile Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü ve Yerel Yönetimler arasındaki işbirliği sağlanmalıdır.

Sporun kitlelere benimsetilmesi ve tabana yayılmasını sağlamak üzere okul-aile, okul-spor teşkilatı, okul-kulüp diyalogu ve işbirliği organize edilmelidir.

Türk spor politikası ve Türk sporunun bilimsel ve çağdaş gelişimi, bilimsel atılımın uygulayıcısı olan uzman kişilerin bir araya getirilmesiyle sağlanmalıdır.

500 den fazla eleman çalıştıran müesseselerin spor tesisleri kurmalarını teşvik ederek, bunun yerine getirmeyenlere yasal müeyyideler uygulanmalıdır.

Her federasyonun milli takımları için sporcu kamp ve eğitim merkezleri açılmaya çalışılmalıdır.

Her yörenin özelliğine göre yerel yönetimlere bağlı teşkilatlar oluşturulmalıdır.

Olimpiyat tesislerinin bitirilmesi için 5 yıllık bir plan yapıp hemen uygulamaya geçilmelidir.

Yerel yönetimlerin Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğüne verdikleri yüzde bir pay kaldırılarak bütçelerinin en az yüzde üçünü spor tesisi yapımı ve spor organizasyonunda kullanmaları sağlanmalıdır.

Anakent belediye başkanlıkları bünyesinde spor şube başkanlığı diğer belediyeler bünyesinde ise spor şube müdürlükleri kurulmalıdır.

Semt spor sahaları çoğaltılmalı ve her yaştaki bireylerin spor yapmaları sağlanmalıdır.

Devletin yönetimi altında olan orman ve benzeri alanlar spor yapmak isteyen bireylerin kullanımına açılmalıdır ve kullanımı için gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.

Spora yeni mali kaynaklar yaratılmalıdır.

Üniversitelerin Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu mezunlarına sporun geliştirilmesinde istihdam olanakları sağlanmalıdır.

KAYNAKLAR

1. Fişek, K., Dünyada ve Türkiye'de Spor Yönetimi, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1981.
2. DPT., Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, Beden Eğitimi, Spor ve İstanbul Olimpiyatları Özel İhtisas Komisyonu Raporu, DPT Yayını No: 2513, Ankara, 2000.
3. Acar, M., Sporda Hedefler ve Politikalar (1923-1993), Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı, Sosyal Planlama Genel Müdürlüğü Planlama Daire Başkanlığı, Ankara ,1993.
4. www.basbakanlik.gov.tr (2002).
5. www.gsgm.gov.tr (2002).
6. www.sportoto.gov.tr (2002).